

Akne Vulgaris'li Hastalarda Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Uygulamaları

Özlem Bilgiç*, Muharrem Ak**

* Dr. Hulusi Alataş Elmadağ Devlet Hastanesi, Dermatoloji Bölümü, Ankara

** İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Malatya

Amaç: Bu çalışmada akne vulgaris (AV) tanısı konulan hastalarda tamamlayıcı ve alternatif tıp (TAT) yöntemlerinin kullanım sıklığı incelenmiştir.

Yöntem: Çalışmaya Dermatoloji Polikliniği'ne başvuran ve akne vulgaris tanısı konulan toplam 375 hasta dahil edildi. Hazırlanan anket formu yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulandı.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen toplam 375 hastanın %55.6'sının AV tedavisi için TAT yöntemlerini kullandığı belirlendi. En sık kullanılan üç yöntemin çeşitli kozmetik sabunlar (%44.3), kil (%34.9) ve limon suyu (%33) olduğu saptandı. Hastaların %75.9'u bu yöntemleri aile çevresi ve arkadaşlarından öğrendiğini belirtti. TAT yöntemlerini seçmenin en önemli nedenleri olarak bu yöntemlerin etkili ve/veya güvenilir olduğunun düşünülmesi ve reçete edilen ilaçların yan etkileri konusundaki endişeler gösterildi. TAT yöntemlerini kullanan hastaların yaklaşık olarak yarısı bu yöntemlerin etkili olduğunu düşünüyorlardı.

Sonuç: TAT uygulamalarının olası yan etkileri de düşünüldüğünde, dermatologlar ve aile hekimlerinin AV'li hastaların TAT yöntemlerine sıklıkla başvurduklarını bilmeleri ve bu yöntemlerin kullanılması konusunda hastaları ile konuşabilme açısından hazırlıklı olmaları gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Akne Vulgaris; Tamamlayıcı Tıp; Alternatif Tedavi.

Use of Complementary and Alternative Medicine in Patients with Acne Vulgaris

Background: This study examined the frequency of the use of complementary and alternative therapies by patients diagnosed with acne vulgaris (AV).

Methods: This study included 375 patients who attended dermatology outpatient clinic and diagnosed as acne vulgaris. A questionnaire was filled by using face to face interview technique.

Results: Of 375 patients surveyed, 55.6% were using complementary and alternative medicine (CAM) for their disease. The three most common types of CAM were various cosmetic soaps (44.3%), application of clay (34.9%), and application of lemon juice (33%). 75.9% of the patients have learned these methods from family members and/or friends. The main reasons for choosing CAM were related to beliefs about efficacy and /or safety of these methods and concerns with the side effects of prescribed medications. Approximately half of the patients who used CAM felt that the CAM therapies were beneficial.

Conclusion: When considering probable adverse effects of CAM therapies, dermatologist and family physicians should be aware of the high prevalence of use among patients with AV and be prepared to discuss the use of CAM with patients.

Key Words: Acne Vulgaris; Complementary Medicine; Alternative Therapies.

Tamamlayıcı ve alternatif tıp (TAT) uygulamaları konvansiyonel tıp yöntemleri dışında uygulanmakta olan sağlık bakım sistemleri, uygulamaları ve ürünleri olarak tanımlanmaktadır.¹ Bu uygulamalar sıklıkla belli bir fizyopatolojik açıklamaya dayanmayan bilimsel yöntemler ile etkinliği gösterilmemiş, gelenekler sonucu oluşturulmuş yöntemlerdir. Batı ülkelerinde TAT uygulamalarına başvuru oranlarının son yıllarda giderek arttığı ve toplum genelinin %42'sine ulaştığı bildirilmektedir.² Ülkemizde de doğu illerimizde yapılan bir çalışmada TAT kullanım oranının %70 düzeylerinde

olduğu saptanmıştır.³ Dermatolojik hastalıklarda da TAT kullanım sıklığının yüksek olduğu görülmektedir.⁴

⁶ Bu uygulamalar hastalar üzerine önemli düzeyde ekonomik yükler getirebildiği gibi sağlık açısından zararlı etkilere de neden olabilmektedir.

Akne vulgaris, toplum genelinde yaygın olarak görülen pilosebace ünitenin multifaktöriyel inflamatuvar hastalığıdır. Hastalığın kronik bir seyir gösterebilmesi ve kozmetik sorunlara yol açabilmesi, hastaların psikososyal işlevselliğini ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemekte ve hastaları tedavi arayışına itmektedir.

Başvuru Tarihi: 07.04.2011, Kabul Tarihi: 26.05.2011

Bilgiç ve ark.

Bu nedenle AV'li hastalar TAT uygulamalarına sıklıkla başvurabilmektedir.⁶⁻⁸ Bu çalışmada AV tanısı konulan olgularda TAT kullanım sıklığının, hangi yöntemlerin kullanıldığının ve bu yöntemlere başvuru nedenlerinin ve başvuru etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmaya Eylül 2010-Mart 2011 tarihleri arasında Malatya Devlet Hastanesi Dermatoloji Polikliniği'ne başvuran ve akne vulgaris tanısı konulan toplam 375 hasta dahil edildi. Veri kaynağı olarak kullanılan anket formu literatür gözden geçirilerek hazırlandı. Hastalara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilip sözel onamları alındıktan sonra hazırlanan anket formu yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulandı.

Hastaların sosyodemografik özellikleri, hastalık süresi, hangi TAT uygulamalarının kullanıldığı, TAT uygulamalarına niçin başvurdukları, TAT yöntemlerini hangi kaynaklardan öğrendikleri, TAT yöntemlerinin etki ve yan etkileri ile ilgili düşünceleri, modern tıp ve TAT uygulamaları konusundaki tercihleri ve bu uygulamaları ile ilgili doktorlarına bilgi verip vermedikleri sorgulandı.

Elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programında analiz edildi. Tanımlayıcı istatistiklere ek olarak gruplar arası karşılaştırmalar için ki-kare (X^2) ve unpaired t testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi ($p < 0.059$) olarak kabul edildi.

Bulgular

Çalışmaya 263 kadın (%70.3), 111 (%29.7) erkek, toplam 375 hasta dahil edildi. Hastaların yaş ortalaması 19.8 ± 4.7 (12-43 yaş), ortalama hastalık süreleri 3 yıl 8 ay ± 3 yıl 3 ay (1 ay- 30 yıl) idi. Ortalama eğitim süresi 11.3 ± 3.1 yıl olarak saptandı. Hastaların %55.6'sı en az bir TAT yöntemini kullandığını belirtti. TAT yöntemi kullanan hastalar ile kullanmayanlar arasında yaş, cinsiyet, hastalık süresi ve eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı belirlendi ($p > 0.05$).

AV'nin tedavisi için en sık başvuru TAT yöntemlerinin sırasıyla; sabunlar, kil, limon, kozmetik ürünler ve yoğurt olduğu gözlemlendi (Tablo 1).

Sadece iki hastanın TAT yöntemlerini sistemik olarak kullandığı, diğer hastaların topikal yöntemleri tercih ettiği saptandı. Hastalar, TAT yöntemlerini sıklıkla bu yöntemlerin yararlı olduğu hakkındaki duyuları ve bu yöntemlerin doğal ve güvenilir olduğuna inanmaları nedeniyle kullandıklarını belirttiler (Tablo 2).

Hangi yöntemlere başvuracaklarını belirlerken en sık yakın çevresindeki insanların tavsiyelerinin etkili olduğu, bunu medya ve sağlık çalışanlarının (eczacı/doktor) önerilerinin izlediği saptandı (Tablo 3).

Tablo 1. Akne vulgaris tedavisi için başvuru tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemlerinin dağılımı (*Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebilmiştir).

TAT Yöntemleri*	Sayı (%) (n=212)
Sabun	94 (44.3)
Kil	74 (34.9)
Limon	70 (33.0)
Kozmetik ürünler	45 (21.2)
Yoğurt	33 (15.6)
Bal	8 (3.8)
Gül suyu	8 (3.8)
Soğan suyu	7 (3.3)
Kolonya	6 (2.8)
Sirke	6 (2.8)
Elma kabuğu/püresi	6 (2.8)
Yumurta akı	5 (2.4)
Pudra	5 (2.4)
Bitkisel yağlar	5 (2.4)
Diğer	35 (16.5)

Tablo 2. Akne vulgaris tedavisinde tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemlerine başvuru nedenleri (*Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebilmiştir).

TAT başvuru nedenleri*	Sayı (%) (n=212)
Faydalı olduğunu duymak/kültürel inançlar	113 (53.3)
Doğal yöntemlerin güvenilir olduğu düşüncesi	92 (43.4)
İlaç yan etkilerinden endişe etmek	30 (14.2)
Tıbbi tedavilerin başarısız olduğu düşüncesi	11 (5.2)
Diğer	10 (4.7)

Tablo 3. Akne vulgaris tedavisinde kullanılan tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemlerinin belirlenmesinde etkili olan kaynaklar (*Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebilmiştir).

TAT bilgi kaynakları*	Sayı (%) (n=212)
Yakın çevresindeki insanların tavsiyeleri	161 (75.9)
Medya	52 (24.5)
Sağlık çalışanları	24 (11.3)
Aktar	6 (2.8)
Diğer	5 (2.4)

Akne Vulgaris'li Hastalarda Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Uygulamaları

TAT uygulamalarına başvuran hastaların sadece 6'sı (%2.8) bu uygulamaları doktoru ile paylaştığını belirtti. TAT yöntemlerine başvuran hastaların %46.7'si kullandıkları yöntemlerden fayda gördüklerini, %10.8'i ise TAT yöntemlerini kullanırken yan etki ortaya çıktığını belirttiler. TAT yöntemlerine başvurmuş olan hastaların %46.7'si (fayda görenlerin %80.8'i, fayda görmeyenlerin %16.8'i) bu yöntemleri yakın çevresine önerebileceğini ifade etti. TAT yöntemlerine başvuranların %35.4'ü modern tıbbi, %50'si hem modern tıp hem de TAT yöntemlerini, %14.6'sı ise sadece TAT yöntemlerini kullanmayı tercih ettiğini belirtti. TAT yöntemlerine başvuran hastaların %23.1'i bu yöntemlerin yan etkilere neden olabileceğini bildiğini söyledi.

Tartışma

Cilt hastalıklarında TAT uygulamalarının kullanım oranları %35-69 aralığında bildirilmektedir.⁶ Akne vulgarisli hastalarda da TAT kullanım oranlarının yüksek olduğu görülmekte olup⁹, ülkemizde 54 hasta üzerinde yapılan bir çalışmada AV'li hastaların %57'sinin TAT uygulamalarına başvurduğu saptanmıştır.⁸ Çalışmamızda bu çalışmaya paralel olarak akne vulgarisli hastalarda TAT uygulamalarına başvuru oranlarının yüksek olduğu ve olguların %55.6'sının TAT uygulamalarını kullandığı gözlenmiştir. Bu durum AV'li hastalarda TAT uygulamalarına oldukça yüksek oranda başvurulduğunu ve bu hastalarda TAT kullanımının önemli bir halk sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya alınan AV'li hastaların kullandığı TAT yöntemlerinin dağılımı incelendiğinde çok farklı yöntemlerin kullanıldığı gözlenmektedir. Kozmetik amaçlı olarak üretilmiş çeşitli sabunlar, limon, kil, kozmetik ürünler ve yoğurt bu yöntemler arasında en sık başvurulanlar olarak göze çarpmaktadır. Gönül ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada da AV'li hastaların sık kullandığı TAT yöntemlerinin çalışmamızdaki sonuçlarla benzer olduğu görülmüştür.¹⁰ Literatürde dermatolojik hastalıklarda bitkisel tedaviler, homeopati, aromaterapi, gıda ve vitamin desteği gibi yöntemlerin ağırlıklı olarak kullanıldığı bildirilmektedir.^{4,8} TAT uygulamalarının belirlenmesinin bilimsel bir temele dayanmadığı ve kültürel değerler ile yakın ilişkisi göz önüne alındığında çalışmalar arasındaki bu farklılığın şartırcı olmadığı düşünülmüştür.

Çalışmamızda hastalar TAT yöntemlerinin belirlenmesinde en sık aile çevresinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bunu medyanın takip ettiği gözlenmektedir. Yabancı literatürde de uygulanacak TAT yönteminin belirlenmesinde sıklıkla aile çevresinin ve medyanın etkili olduğu bildirilmiştir.^{11,12} Ülkemizden yapılan çalışmalarda da bizim sonuçlarımıza benzer

şekilde en sık aile ve arkadaş çevresinin belirleyici olduğu ve bunu medyanın takip ettiği saptanmıştır.^{5,8}

Çalışmamızda TAT yöntemlerini kullanan hastaların %46.7'si bu yöntemlerden fayda sağladıklarını, %50'si hem modern tıp hem de TAT yöntemlerini bir arada kullanmayı, %14.6'sı ise sadece TAT yöntemlerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. TAT uygulamaları konusundaki saptadığımız eğilim ve memnuniyet düzeyi literatür ile genel olarak uyumludur. Almanya'da 410 hasta üzerinde yapılan bir çalışmada katılımcıların %52'si cilt hastalıkları için TAT uygulamalarını tercih edeceklerini belirtmişlerdir.⁶ İngiltere'de cilt hastalıklarında TAT uygulamalarından memnuniyetin incelendiği bir çalışmada ise hastaların TAT uygulamalarından orta düzeyde memnuniyet bildirdikleri gözlenmiştir.⁶ Çalışmamızda hastalık süresi, cinsiyet dağılımı ve eğitim düzeyi ile TAT kullanımı arasında bir ilişki saptanmamıştır. Literatürde hastalık süresinin genel olarak TAT kullanımına başvuru ile ilişkili olduğu bildirilmiştir.⁶ Cinsiyet dağılımı açısından ise Durusoy ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada kadınlarda TAT kullanım oranının anlamlı ölçüde daha yüksek bulunmuş, hastalık süresi ve eğitim süresi ile TAT kullanımı arasında ise bir ilişki saptanmamıştır.⁸

Sunulan çalışmada TAT uygulamalarına başvuran hastaların oldukça küçük bir bölümünün bu uygulamalar ile ilgili olarak doktoruna soru sorduğu ya da bilgi verdiği görülmektedir. Eisenberg ve arkadaşlarının Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptıkları çalışmada toplum genelinde hastaların TAT yöntemleri hakkında doktorlarına soru sorma ya da bilgi verme oranın %40 olduğu saptanmıştır.² Çalışmalar arasındaki bu farklılığın, kültürel etkenler ve doktorun hastaya ayırdığı süre gibi etkenler ile ilişkili olduğu düşünülmüştür. Buna karşın, Durusoy ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada AV'li hastaların tamamı kendilerine sorulması halinde kullandıkları TAT yöntemi ile doktorlarına bilgi vereceklerini belirtmişlerdir.⁸

Çalışmamızda TAT yöntemlerine başvuran hastaların %23.1'i bu yöntemlerin yan etkilere neden olabileceğini bildiklerini belirtmişlerdir. Literatürde de kullanılan TAT yöntemlerinin risklerine dikkat çekilerek, kullanılan yöntemlerin direkt toksisiteye neden olabilecekleri gibi reçete edilen tıbbi tedavilerle etkileşerek tedavi sonucunu etkileyebilecekleri hatta reçete edilen tıbbi ilacın bırakılmasına neden olabileceği belirtilmiştir.^{6,8,10} Bu olasılıklarla beraber toplumda bu uygulamalara artan başvuru oranları da göz önüne alındığında hastaların TAT kullanımını açısından sorgulanmasının önemi ortadadır. Ayrıca hastalara doğru bilgi verme yanı sıra bu bilginin hastalara sunum şeklinin de önemli olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bu konuda TAT uygulamaları ile ilgili keskin bir reddedici

Bilgi ve ark.

dil kullanmaktan çok, hastaların duyarlılıkla ve empatik bir yaklaşımla dinlenmeleri hekimlerin yol gösterici olma rollerini güçlendirebilir.⁶

Sunulan çalışma ile literatürdeki akne vulgaris ve TAT kullanımını ile ilgili yapılan çalışmalar karşılaştırıldığında, çalışmamızın daha büyük bir örneklem grubunu kapsamaması nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Bununla birlikte, akne vulgaris gibi hastaneye başvurmeyen olgu sayısının oldukça yüksek olduğu bir hastalıkta bu konu ile ilgili daha kesin sonuçlara varılabilmesi için toplum tabanlı çalışmaların yapılması gerekmektedir. TAT uygulamalarının kültürel inançlar ile yakın ilişkisi göz önüne alındığında bu çalışmaların çok merkezli ve farklı sosyokültürel düzeydeki bireyleri kapsayacak şekilde yürütülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. National Center for Complementary and Alternative Medicine (2004). What is complementary and alternative medicine (CAM)?[On-line]. <http://www.nccam.nih.gov/health/whatisacam/>.
2. Eisenberg DM, Davis RB, Ettner SL, et al. Trends in alternative medicine use in the United States, 1990-1997: Results of a follow-up national survey. JAMA 1998; 280: 1569-75.
3. Tan M, Uzun Ö, Akçay F. Trends in complementary and alternative medicine in Eastern Turkey. J Altern Complement Med 2004; 10(5): 861-5.
4. Ben-Arye E, Ziv M, Frenkel M, et al. Complementary medicine and psoriasis: Linking the patient's outlook with evidence-based medicine. Dermatology 2003; 207: 302-7.

5. Kutlu S, Ekmekçi TR, Köşlü A, Pürisa S. Dermatoloji polikliniğine başvuran olgularda tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemlerinin kullanımı. Türkiye Klinikleri J Med Sci 2009; 29(6):1496-502.
6. Ernst E. The usage of complementary therapies by dermatological patients: a systematic review. Br J Dermatol 2000; 142(5) :857-61.
7. Gupta MA, Gupta AK. Depression and suicidal ideation in dermatology patients with acne, alopecia areata, atopic dermatitis and psoriasis. Br J Dermatol 1998; 139: 846-50.
8. Durusoy Ç, Güleç AT, Durukan E, Bakar C. Dermatoloji polikliniğine başvuran akne vulgaris ve melasma hastalarında tamamlayıcı ve alternatif tıp kullanımı: Anket çalışması. Turk J Dermatol 2010; 4:14-7.
9. Magin PJ, Adams J, Heading GS, et al. Complementary and alternative medicine therapies in acne, psoriasis, and atopic eczema: results of a qualitative study of patients' experiences and perceptions. J Altern Complement Med 2006; 12: 451-7.
10. Gönül M, Gül U, Çakmak SK, Kılıç S. Unconventional medicine in dermatology outpatients in Turkey. Int J Dermatol 2009; 48: 639-44.
11. Nicolaou N, Johnston GA. The use of complementary medicine by patients referred to a contact dermatitis clinic. Contact Dermatitis 2004; 51(1): 30-3.
12. Chen YF, Chang JS. Complementary and alternative medicine use among patients attending a hospital dermatology clinic in Taiwan. Int J Dermatol 2003; 42(8): 616-21.

İletişim Adresi: Dr. Özlem BİLGİÇ
Dr. Hulusi Alataş Elmadag Devlet Hastanesi,
Dermatoloji Kliniği
Kemalpaşa Mah. Sogukpınar Sokak No:1
Elmadag/ANKARA
GSM: 05059385594
e-mail: bilgicozlem@yahoo.com